

Hvor kom djævelen fra?¹

Professor, ph.d. Jens Bruun Kofoed
Dansk Bibel-Institut
jbk@dbi.edu

Kære spørger!

Vi får meget lidt at vide om, hvem slangen i 1 Mos 3 er eller symboliserer, og hvor det onde kommer fra. Alligevel får vi nogle meget brugbare oplysninger. For det første slår skabelsesberetningen i 1 Mos 1 (og andre tekster i Biblen) fast, at det kun er Gud, som er evig. Det betyder, at alt andet er skabt, og at der altså ikke har eksisteret et ondt modstykke til Gud før skabelsen. Hvad der end måtte være sket, så er det onde en del af den skabte verden. For det andet er bibelteksternes samstemmige vidnesbyrd, at Gud kun er god, og at det onde altså *ikke* kommer fra ham. I lyset af det første må det betyde, at det onde oprindeligt blev skabt godt, men at noget skete, så det, som oprindeligt blev skabt godt, blev ondt.

Selvom det ikke fremgår tydeligt af skabelsesberetningen i 1 Mos 1, ved vi fra en række andre bibeltekster, at Gud skabte himmelske væsener, som på forskellig vis skulle tjene ham ved det himmelske hof, og at nogle af disse oprindeligt gode skabninger gjorde oprør og blev til Guds modstandere. I Es 14,12-14 og Ezek 28,12-18 er det godt nok for en umiddelbar betragtning Babylons og Tyrus' konger, som omtales, men ser man teksten efter i sømmene, bliver det klart, at det under overfladen er den dæmoniske magt, som står bag disse konger, som omtales. "Du var i Eden, gudshaven," siges det f.eks. i Ezek 28,13, og allerede her bliver det klart, at der ikke er tale om Tyrus' konge, men om den Guds modstander, som han repræsenterer.

Satan bruges på hebraisk både i den generelle betydning 'modstander' og som betegnelse for den faldne engel, som mere end nogen anden repræsenterer de himmelske væsener, som gjorde oprør mod Gud. Den første betydning finder vi f.eks. i 1 Sam 29,4, hvor det i den danske oversættelse er gengivet med én, der kan "falde os i ryggen."

¹ Dele af materialet har tidligere været publiceret som svar i Bibelselskabets brevkasse. Det er tilgængeligt online på https://www.bibelselskabet.dk/ombibelen/spoerg_om_bibelen/djaevelen. Læst 29. juni 2016.

Kronologisk møder vi første gang Satan i den anden betydning i Job 1,7, hvor han beskrives som en af “gudssønnerne,” og derefter optræder han hyppigere og hyppigere frem mod Ny Testamente. I Luk 10,18 siger Jesus til sine disciple, at når dæmonerne adlyder dem, så er det, fordi de uddriver dæmonerne i Jesu navn og dermed gør det med den Gud i ryggen, som har skabt Satan, og som derfor har uindskrænket magt over ham.

Når Jesus siger, at “jeg så Satan falde ned fra himlen som et lyn,” så er det for at understrege overfor disciplene, at han, ved hvem alting er skabt (Kol 1,16), var til stede og havde overblikket, da Satan faldt. Og når han derefter opmuntrer sine disciple med at sige, at “jeg giver jer magt til at træde på slanger og skorpioner og magt over hele fjendes styrke, og intet vil kunne skade jer,” så kan han kun gøre det, fordi han har del i den skabermagt, som står over alt det skabte, inklusive Satan.

Selvom Satan først optræder relativt sent i bibelteksterne, så er der gode bibelske argumenter for at sige, at slangen i 1 Mos 3 og Satan er den samme. Teksten fra Ezek 28 slår fast, at den dæmoniske magt bag Tyrus’ konge var tilstede i Eden, og i Es 14,12 og Ezek 28,17 bliver denne dæmoniske magt “styrtet i dødsriget” og “kastet til jorden.” Når teksterne i Ny Testamente identificerer denne dæmoniske magt med Satan, så er Bibelens samlede vidnesbyrd altså, at det var Satan, som Adam og Eva stod overfor i Edens have.

Hvordan gik det til? Både Esajas og Ezekiel forklarer det med hovmod: ”Du sagde ved dig selv: Jeg vil stige op til himlen, højt over Guds stjerner rejser jeg min trone; jeg tager sæde på bjerget, hvor guderne samles, i det yderste nord. Jeg stiger op over skybankerne, gør mig lige med den Højeste” (Es 14,13-14). Ezekiel forklarer det på samme måde med, at ”dit hjerte blev hovmodigt, og du sagde: ”Jeg er en gud!” og at det skete, fordi ”du har gjort dit hjerte til et gudehjerte” (Ezek 28,2;6). I Ny Testamente forklares det med, at englene – formentlig med Satan i spidsen – “syndede” (2 Pet 2,4) og “ikke tog vare på deres høje hverv” (Jud 6).

Bedste hilsner

Jens Bruun Kofoed